

Elizabeta Emberšič Škaper¹ – Ibolya Dončec Merkli²
(Sombotel, Madžarska)

PRIMERJALNI GLAGOLSKI FRAZEMI V PORABSKEM GOVORU

Abstract: The paper shows the verbal phrasemes and their use in the Porabje district in the speech of the Slovenian people living in Hungary. Collecting the verbal phrasemes we used the data of two dictionaries of dialects and those of local speakers. The introductory part of the paper outlines the general problems of phraseology. The characteristic features we illustrated by examples from the Porabje district. After the general questions we show and shortly analyse the collected verbal phrasemes in the form of a dictionary.

Keywords: dialect of the Porabje district, phrasemes, dialectal phraseology, verbal phraseme

Uvod

V prispevku so predstavljeni glagolski primerjalni frazemi v porabskem narečju ter njihova raba v govoru Slovencev na Madžarskem. Za izhodišče sta nama služila slovar Franceka Mukiča z naslovom Porabsko-knjižnoslovensko-madžarski slovar ter izdaja Marije Bajzek Lukač z naslovom Slovar Gornjega Senika A-L, iz katerih sva izpisali vse primerjalne glagolske frazeme ter jih preverili med govornici porabskega jezika in jih dopolnili tudi s primeri, ki sva jih našli s pomočjo primerjalnih frazemov v slovarju Željke Fink Arsovski Hrvatsko-slavenski rječnik poredbenih frazema.

V uvodnem, teoretičnem delu sva podali temeljne značilnosti frazeologije in primerjalne frazeologije s ponazoritvijo z nekaj primeri frazemov iz porabskega narečja.

V slovarskem delu so zbrani in podrobno z ilustrativnimi primeri prikazani oz. predstavljeni glagolski primerjalni frazemi porabskega govora.

Frazeologija je veda, ki se ukvarja s frazemi, pomeni pa tudi zbirko vseh frazeoloških enot, ki jih tudi proučuje. »Frazeološke enote ali frazemi so stalne besedne zveze, katerih pomen ni ali je samo delno ugotovljiv iz pomenov njihovih sestavin, in ki imajo praviloma stalno in samo omejeno spremenljivo sestavo« (KEBER 2003: 6).

---

¹ ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5897-5316>

² ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9893-3105>

Frazemi se od drugih jezikovnih enot ločijo po štirih lastnostih: večbesednost, stalnost, neizpeljivost pomena celote iz pomenov sestavin (idiomatičnost) in ekspresivnost.

Večbesednost frazema pomeni, da gre za zvezo vsaj dveh besed, tako med frazeme ne spadajo enobesedni idiomatski izrazi.

Stalnost frazema pomeni predvsem nespremenljivost njegovih sestavin. Besede znotraj frazeološke zveze nimajo enakih možnosti kakor zunaj frazema, ne moremo jih poljubno spreminjati, saj sta ustaljena tako njihova oblika kot tudi pomen.

Idiomatičnost pomeni, da pomena frazema kot celote ne moremo razbrati iz pomenov posameznih sestavin. V nekaterih frazemih nobena od sestavin ne nastopa v svojem slovarskem pomenu, v drugih je taka sestavina lahko del frazema.

Ekspresivnost je dodatna pomenska sestavina frazemov, ki jih loči od ostalih stalnih besednih zvez (npr. strokovnih izrazov) in preko katere izrazimo oseben, čustven odnos do povedanega in ovrednotimo situacijo.

Primerjalni frazemi predstavljajo strukturni tip, ki je zelo pogost tudi v porabskem narečju. »Primerjalni frazemi oz. t. i. stalne primere so modelne podobe, ki neposredno kažejo odnos do življenjskih okoliščin, v katerih se nahajajo rojeni govorce« (KRŽIŠNIK 2008: 39).

Primerjalni frazemi največkrat izražajo mentalne, psihične lastnosti človeka in temeljijo na povezovanju z živalmi, rastlinami, s predmeti, z naravnimi pojavi itd. V stalnih primerah, etalonih (TELIJA 1996: 242) se lastnosti ene stvari pripisujejo kaki drugi stvari: *'meṭe ro'ke: 'kâk lo'pâta, 'meṭe 'gezeḱ 'kâk 'kâča, 'meṭe sar'ce: 'kâk 'kâmen.*

Frazeološke primerjave določeno lastnost, ki je lahko izražena z glagolom, s pridevnikom, samostalnikom itd. ponazarjajo s primerjavo – sestojijo iz primerjane in primerjalne sestavine. Vsebinsko razmerje med primerjano in primerjalno sestavino temelji na podobnosti, npr. *'voḥate 'kâk 'kûga/'to:ur, parla'teṭe 'kâk ve'xer, 'fiučate 'kâk š'tiglar.*

Po izdaji Željke Fink Arsovski Hrvatsko-slavenski rječnik poredbenih frazema sta znana dva osnovna strukturna tipa primerjalnih frazemov: tridelni (A + B + C) in dvodelni (B + C). A-del je sestavina, ki se primerja, B-del je primerjalni veznik, C-del pa sestavina, s katero se primerja. Tridelni strukturni tip je najštevilčnejši. Tudi v porabskem govoru sta zastopana oba osnovna strukturna tipa primerjalnih frazemov, tako tridelni (*s'pâṭe 'kâk 'za:vec, 'mezdete sa 'kâk k'râva, 'ojte 'kâk s'pi:š*) kot tudi dvodelni (*'kâk 'no:ure, 'kâk v'ra:k*).

Primerjalni frazemi v semantičnem pogledu opravljajo komunikativno funkcijo, predstavljajo neko dejanje ali stanje in ga ekspresivno obarvajo. V večjem delu tridelnih primerjalnih frazemov A-sestavina ohranja svoj prvotni leksikalni pomen. Na nastanek frazeološkega pomena najbolj vpliva C-del, za katerega je značilna slikovitost, konotativni pomen in močna ekspresivnost.

Glagolski primerjalni frazemi v porabskem govoru

Slovarček primerjalnih glagolskih frazemov sva oblikovali tako, da sva najprej po abecednem redu navedli glagolski del frazema v nedoločniku, v drugem stolpcu sva podali z znanstveno dialektološko transkripcijo zapisan porabski primerjalni glagolski frazem, nato pa je dodana knjižna pomenska razlaga porabskega frazema. Če ima glavna sestavina varianto, se ta največkrat navaja na posebnem mestu v seznamu, ne pa v istem slovarskem sestavku. V glagolskem delu frazemov najpogosteje navajava stilno nevtralne sestavine, vendar v posameznih primerih se pojavlja tudi stilno zaznamovana oblika glagola (*t're:jptę 'kåk 'Bo:uk na k'ri:žę, t're:jptę 'kåk 'koń, smar'dętę 'kåk 'küga, 'zijatę 'kåk 'tele*).

	<i>Frazem v porabščini</i>	<i>Pomen frazema</i>
'a:batę se 'kåk...	'a:batę se 'kåk v'ra:k s'večane vo'dę:	<i>izogibati se neprijetnim stvarim</i>
'bitę 'kåk...	'bitę 'čuma 'kåk d'rek f't'ra:vę	<i>ničesar ne govoriti</i>
	'bitę 'káj 'kåk S'veto 'pismo	<i>biti pomembno</i>
	'bitę 'kåk 'A:dam pa 'Eva	<i>soditi skupaj</i>
	'bitę 'kåk 'bečka b'rezę 'poda	<i>ne biti nikoli dovolj</i>
	'bitę 'kåk 'küp nas'reče/d'reka	<i>biti zelo nesrečen</i>
	'bitę 'kåk 'ma:sen 'pisker	<i>medenosladko govoriti</i>
	'bitę 'kåk 'pes pa 'ma:ček	<i>sovražiti se</i>
	'bitę na 'po:utę/poš'tiję 'kåk 'końšček	<i>biti stalno na poti</i>
	'bitę 'pijen 'kåk 'ma:ra	<i>biti popolnoma pijan</i>
	'bitę 'pun 'dęla 'kåk 'pes bu'ję:	<i>imeti veliko dela</i>
	'bitę 'pun 'pęnes 'kåk 'pes bu'ję:	<i>imeti veliko denarja</i>
	'bitę 'sa:n 'kåk 'ma:lę 'prs	<i>biti osamljen</i>
'bitę se 'kåk...	'bitę se 'kåk ęę'ga:ńę	<i>stalno se tepsti</i>
bo'd'atę se 'kåk...	bo'd'atę se 'kåk v'ra:k k'ri:ža/ s'večane vo'dę:	<i>hudo se bati</i>
	bo'd'atę se 'kåk 'živoga vra'ga:	<i>zelo se bati koga</i>
b'rečatę 'kåk...	b'rečatę 'kåk so'ma:r	<i>močno vpiti</i>
b'relatę 'kåk...	b'relatę 'kåk so'ma:r	<i>močno krehati</i>
'bujtę 'kåk...	'bujtę 'koga 'kåk p'sǎ	<i>kruto ubiti</i>
'čakatę 'kåk...	'čakatę 'koga 'kåk 'časara	<i>čakati v razkošju</i>
	'čakatę 'koga 'kåk 'Mešiaša	<i>nestrpno čakati</i>
č'repkatę 'kåk...	č'repkatę 'kåk f'si 'völņę/vraz'gę:	<i>strele švigajo naokrog</i>

	č'repkate 'kâk g'ron	<i>močno udarjati</i>
	č'repkate 'kâk v'ra:k	<i>močno udarjati</i>
c'vilete 'kâk...	c'vilete 'kâk 'müš	<i>cviliti s tankim glasom</i>
'deľate 'kâk...	'deľate 'kâk 'koň	<i>dosti delati</i>
	'deľate 'kâk ma'si:n	<i>hitro in veliko delati</i>
	'deľate 'kâk 'no:ure	<i>nepremišljeno delati</i>
	'deľate 'kâk ob'lisk	<i>zelo hitro delati</i>
	'deľate 'kâk s'to:u vra'go:uf	<i>veliko in težko delati</i>
	'deľate 'kâk v'ra:k	<i>veliko delati</i>
	'deľate 'kâk z'bešneňe	<i>nepremišljeno delati</i>
	'deľate 'kâk zmejšane	<i>dosti, hitro delati</i>
	'deľate s 'koň 'kâk s 'ka:kšeň 'la:pcon	<i>slabo ravnati z nekom</i>
'dojp'lácneťe 'kâk...	'dojp'lácneťe 'kâk 'ka:(k)še ko'ra:t	<i>nerodno pasti, zgruditi se</i>
'dojstar'litě 'kâk...	'dojstar'litě 'koğa 'kâk p'sâ	<i>brez usmiljenja ustreliti</i>
d're:jte se 'kâk...	d're:jte se 'kâk so'ma:r	<i>glasno kričati</i>
	d're:jte se 'kâk s'râka	<i>vreščavo vpiti</i>
'držate 'kâk...	'držate 'kâk 'pes 'ge:jža	<i>zelo previdno držati</i>
	'držate 'kâk pa'ta:n	<i>trdno, trajno držati</i>
'držate se 'kâk...	'držate se 'kâk 'ka:kšna f'ra:jla	<i>vesti se kot gospodična</i>
	'držate se 'kâk 'küp nas'reče/ d'reka	<i>nerodno se vesti</i>
'd'o:ukate 'kâk...	'd'o:ukate 'kâk 'ma:lo 'de:jte	<i>žalostno jokati</i>
f'küpn'a'pelate se 'kâk...	f'küpn'a'pelate se 'kâk 'ka:(k)ša 'L'enka	<i>čudno, smešno se obleči</i>
f'küp'seste 'kâk...	f'küp'seste 'kâk 'čoľštok/s'ta:re gar'ba:n	<i>zgruditi se, sesesti se</i>
f'küpv'le:jčte se 'kâk...	f'küpv'le:jčte se 'kâk 'mokra 'küra	<i>močno zebsti</i>
'fü:čkatě 'kâk...	'fü:čkatě 'kâk š'tiglar	<i>lepo, blaglasno žvižgati</i>
'gešte 'kâk...	'gešte 'kâk 'ma:le 'ma:ček	<i>zelo malo jesti</i>
	'gešte 'kâk t'ri: 'no:ure	<i>veliko in hitro jesti</i>
g'leđate 'kâk...	g'leđate 'kâk 'koza na bar'ge:j	<i>bedasto gledati</i>
	g'leđate 'kâk 'müš z 'mele	<i>prestrašeno/plaho gledati</i>
	g'leđate 'kâk 'pura	<i>jezno gledati</i>

	g'leđate 'kâk 'pü(l)c	<i>mračno in zlovoljno gledati</i>
	g'leđate (gar'do:u) 'kâk 'pozoń	<i>zelo grdo gledati</i>
	g'leđate 'kâk 'tele 'no:uva/'be:jla v'ra:ta	<i>začudeno, neumno gledati</i>
	g'leđate 'kâk tar'nina	<i>gledati s prodirnimi očmi</i>
	g'leđate 'kâk za'bodd'eneđ 'gü nec	<i>debelo gledati</i>
g'leđate se 'kâk...	g'leđate se 'kâk 'pes pa 'ma:ček	<i>sovražno se gledati</i>
g'nâti 'kâk...	g'nâti 'kođa 'kâk 'ka:kše 'nořc	<i>noro, nenehno priganjati</i>
	g'nâti 'kođa 'kâk 'pes 'za:fca	<i>hitro gnati</i>
g'ri:stę se 'kâk...	g'ri:stę se 'kâk d'va: p'sâ	<i>grdo se prepirati</i>
'gu:čate 'kâk...	'gu:čate 'kâk be 'močnik v 'la:mpaj 'emo	<i>nejasno govoriti</i>
	'gu:čate 'kâk be s k'nige š'to	<i>tekoče, gladko govoriti imeti dober spomin</i>
	'gu:čate 'kâk 'čikoš	<i>grdo govoriti</i>
	'gu:čate 'kâk ka'na:s	<i>grdo govoriti</i>
'xrzate se 'kâk	'xrzate se 'kâk 'ka:(k)še 'koń	<i>glasno se smejati</i>
'ite 'kâk...	'ite 'kâk ci'ga:ńon 'be:jle k'ri:	<i>gladko teče delo</i>
	'ite 'kâk na'ma:zano	<i>neovirano teče delo</i>
	'ite 'kođe 'kâk p'sođe f s'tüdenę	<i>biti v težkem položaju</i>
ka'dite 'kâk...	ka'dite 'kâk 'pešne'pintar	<i>dosti kaditi</i>
	ka'dite 'kâk š'nölcuk	<i>močno kaditi</i>
ka'vüleťe 'kâk...	ka'vüleťe 'kâk (vo'dęne) 'bik	<i>vpiti na ves glas</i>
klepe'tate 'kâk...	klepe'tate 'kâk 'ka:kša s'râka	<i>zoprno vreščati</i>
k'ri:čate 'kâk...	k'ri:čate 'kâk 'düša f purga'to:ureme	<i>močno tarnati</i>
'kumatę 'kâk...	'kumatę 'kâk 'Žebaša 'koń	<i>kinkati, dremati</i>
'la:jate 'kâk...	'la:jate 'kâk ('srnske) 'bâk	<i>rjuti, rjoveti</i>
	'la:jate 'kâk 'pes	<i>grdo, surovo govoriti</i>
las'ketate se 'kâk...	las'ketate/'lesneťe se 'kâk 'peńska 'd'a:jca	<i>čudno, zelo se lesketati</i>
la'tęťe 'kâk...	la'tęťe 'kâk 'lo:ufarske p'so:uvge	<i>hitro teči</i>
	la'tęťe 'kâk 'žujca	<i>močno drgetati</i>
'la:žate 'kâk...	'la:žate 'kâk če'ga:ń	<i>gladko lagati</i>
	'la:žate 'kâk 'pes	<i>dosti lagati</i>

'le:jtate 'kâk...	'le:jtate 'kâk 'ka:kše 'brgles	<i>naglo, hitro tekati</i>
	'le:jtate 'kâk 'râketa	<i>zelo hitro tekati</i>
	'le:jtate 'kâk z'bešene	<i>noro tekati</i>
	'le:jtate 'se pa 'ta: 'kâk 'ka:ša 'no:ura 'kûra	<i>brezciljno tekati sem ter tja</i>
'loškate 'kâk...	'loškate 'kâk na 'so:udne 'den	<i>strašno treskati</i>
më'ña:vate 'kâk...	më'ña:vate 'kâk s'po:udne 'lâče	<i>pogosto menjati partnerja</i>
'mëte 'kâk...	'mëte 'du:ge no'ge: 'kâk 'ka:kše š'trk	<i>zelo dolge noge imeti</i>
	'mëte 'du:ge 'gezik 'kâk k'râva 'rep	<i>zelo dosti govoriti</i>
	'mëte 'gezek 'kâk 'kâča	<i>zbadati koga</i>
	'mëte 'gezik 'kâk lo'pa:r	<i>biti gobezdav</i>
	'mëte 'kâj 'kâk p'leve/s'metke	<i>imeti v izobilju</i>
	'mëte nas'krbe 'kâk k'voka 'piščance	<i>skrbno čuvati</i>
	'mëte 'no:us 'kâk 'bočkor	<i>imeti velik nos</i>
	'mëte ro'ke: 'kâk lo'pâta	<i>velike roke imeti</i>
	'mëte sar'ce: 'kâk 'kâmen	<i>biti neusmiljen, nesočuten</i>
	'mëte 'teuko 'pa:mëte 'kâk 'ena ko'ko:uš	<i>biti neumen</i>
'mëte se 'kâk...	'mëte se 'râd(iva) 'kâk d'va: go'lo:ubeka	<i>zelo se imata rada</i>
'mëzde te se 'kâk...	'mëzde te se 'kâk k'râva	<i>biti nemiren</i>
m'la:të te se 'kâk...	m'la:të te se 'kâk 'ka:kša z'giñena 'kûra	<i>divje kriliti</i>
'mõtate se 'kâk...	'mõtate se 'kâk 'ma:ček	<i>potikati se naokrog</i>
m'râzete 'kâk...	m'râzete 'koga 'kâk v 'zime	<i>zelo zebsti</i>
'mujsate se 'kâk...	'mujsate se 'kâk 'ka:kše 'ma:ček	<i>pretirano se crkljati</i>
'mujvate se 'kâk...	'mujvate se 'kâk 'ma:ček	<i>pomankljivo se umivati</i>
'mujvate se 'kâk...	'mujvate se ro'ke: 'kâk 'Pilatoš	<i>odvrniti odgovornost</i>
'muvete 'kâk...	'muvete 'kâk star'si:n	<i>glasno mrmrati</i>
na'pite se 'kâk...	na'pite se 'kâk 'eçe/'čep	<i>biti močno pijan</i>
	na'pite se 'kâk k'râva/so'ma:r	<i>dosti spiti</i>
na'sed'ate se 'kâk...	na'sed'ate se 'kâk 'Fâšenek	<i>čudno se obleči</i>
'nošte 'kâk...	'nošte gla'vo:u 'kâk go'sa:k	<i>vzvišeno hoditi</i>
ob'ra:čate se 'kâk...	ob'ra:čate se 'kâk 'müja v	<i>počasi delati</i>

	'močnike	
'ojte/'odete 'kāk...	'ojte/'odete 'kāk 'Bo:uk	<i>biti važen človek</i>
	'ojte/'odete 'kāk 'cikoša	<i>biti umazan</i>
	'ojte/'odete 'kāk 'da:ma	<i>lepo oblečeno hoditi</i>
	'ojte/'odete 'kāk 'cotaš	<i>nositi raztrgano obleko</i>
	'ojte/'odete 'kāk 'furija	<i>gizdavo hoditi</i>
	'ojte/'odete 'kāk 'ka:kša 'pa:va	<i>ponosno hoditi</i>
	'ojte/'odete 'kāk 'ka:kše 'a:jlegar	<i>biti raztrgan</i>
	'ojte/'odete 'kāk 'ka:kše z'bešnéne	<i>noro, divje hoditi</i>
	'ojte/'odete 'kāk 'kâpetan	<i>držati se kot vodja</i>
	'ojte/'odete 'kāk 'ko:udiš	<i>biti beraško oblečen</i>
	'ojte/'odete 'kāk 'megla	<i>nevidno hoditi</i>
	'ojte/'odete 'kāk po 'd'a:jcaj	<i>previdno hoditi</i>
	'ojte/'odete 'kāk 'pura	<i>biti jezen</i>
	'ojte/'odete 'kāk 'senca	<i>neopazno hoditi</i>
	'ojte/'odete 'kāk s'pi:š	<i>zelo hitro hoditi</i>
	'ojte/'odete 'ko:ulik 'koğa 'kāk 'ma:ček	<i>okoli se plaziti</i>
	'ojte/'odete 'ko:ulik 'koğa 'kāk 'ma:ček 'ko:ule 'v'ro:uče 'kâše	<i>ne upati se lotiti jedra problema</i>
	'ojte/'odete od 'ize do 'ize 'kāk 'ka:(k)še 'lo:ufarske 'pes	<i>brezciljno hoditi</i>
park'liinate 'kāk...	park'liinate 'kāk 'kočiš	<i>grdo preklinjati</i>
parla'tete 'kāk...	parla'tete ('be:jsen) 'kāk 'ša:rkañ	<i>zelo jezno prileteti</i>
	parla'tete 'kāk ob'lisk	<i>zelo hitro prileteti</i>
	parla'tete 'kāk vi'he:r	<i>hitro prileteti</i>
'pâzete/s'krp 'mețe 'kāk...	'pâzete/s'krp 'mețe 'kāk na (s'voje) o'či:	<i>skrbno paziti</i>
'pite 'kāk...	'pite 'kāk 'ka:kše ko'zo:ur	<i>zlivati vase pijačo</i>
	'pite 'kāk k'râva	<i>dosti piti</i>
p'lâvate 'kāk...	p'lâvate 'kāk se'ķera	<i>ne znati plavati</i>
p'leşate 'kāk...	p'leşate 'kāk kla'ba:js	<i>hitro plesati</i>
	p'leşate 'kāk š'toj 'fû:čka	<i>ravnati po drugih</i>
po'čütete se 'kāk...	po'čütete se 'kāk do'ma:	<i>prijetno, dobro se počutiti</i>
	po'čütete se 'kāk 'riba na 'süjon	<i>slabo, neugodno se počutiti</i>

po'za:b(ə)te 'kâk...	po'za:b(ə)te 'kâj 'kâk m're:jte	<i>popolnoma pozabiti</i>
'požnatē 'kâk...	'požnatē 'koğa 'kâk 'lâgvē 'pēnes	<i>zelo dobro poznati</i>
p(a)r'detē 'kâk...	p(a)r'detē 'kâk 'ma:ček	<i>oglašati se z mrmrajočim glasom</i>
p'rēdgatē 'kâk...	p'rēdgatē 'kâk 'ka:kšē 'pōp	<i>modro razkladati</i>
p'rošetē 'kâk...	p'rošetē 'kâk Bo'ga:	<i>milo prositi</i>
p(a)rp'ra:vlatē se 'kâk...	p(a)rp'ra:vlatē se 'du:go 'kâk k'râva, 'dâ 'kotē	<i>dolgo se pripravljati</i>
'râstē 'kâk...	'râstē 'kâk 'gōbe po 'deže	<i>naglo, hitro rasti</i>
'se:jte 'kâk...	'se:jte 'kâk 'a:ngēu	<i>pridno sedeti</i>
	'se:jte 'kâk 'bo:uģec	<i>biti pomilovanja vreden</i>
	'se:jte 'kâk k'vōka na 'd'a:jcaj	<i>nedejavno čepeti</i>
'sikatē 'kâk...	'sikatē 'kâk 'kâča	<i>govoriti z rezkim glasom</i>
s'kočetē 'kâk...	s'kočetē 'kâk 'pes na 'čōnto	<i>zgrabiti ponujeno priložnost</i>
sk(a)r'bētē 'kâk...	sk(a)r'bētē za 'koğa 'kâk p'ra:vē 'oča	<i>skrbno skrbeti</i>
sk'ri:vatē 'kâk...	sk'ri:vatē ('pēneze) 'kâk 'kâča no'ģe:	<i>neopazno skriti</i>
sma'd'âtē se 'kâk...	sma'd'âtē se 'kâk ci'ga:n 'be:jlome k'rūje	<i>zelo se veseliti</i>
smar'detē 'kâk...	smar'detē 'kâk 'kūga	<i>močno smrdeti</i>
	smar'detē 'kâk 'to:ur	<i>zelo smrdeti</i>
s'pâtē 'kâk...	s'pâtē 'kâk 'bunda	<i>globoko spati</i>
	s'pâtē 'kâk 'ma:lo 'de:jte	<i>sladko spati</i>
	s'pâtē 'kâk mar'mo:ur	<i>dosti spati</i>
	s'pâtē 'kâk 'za:vec	<i>budno spati</i>
s'pe:jvatē 'kâk...	s'pe:jvatē 'kâk sla'viček	<i>lepo peti</i>
'sršetē se 'kâk...	'sršetē se 'kâk ko'ko:ut	<i>zelo se napihovati</i>
s'tâtē 'kâk...	s'tâtē 'kâk 'pēn	<i>nepremično stati</i>
	s'tâtē 'kâk ('ka:kšē) 'bōt	<i>bedasto stati</i>
	s'tâtē 'kâk 'sōbor	<i>nepremično stati</i>
	s'tâtē 'kâk s've:jča	<i>stati po konci</i>
s'teptē 'kâk...	s'teptē 'koğa 'kâk K'ristoš gar'ba:nâ	<i>divje stresti</i>
'sūkatē se 'kâk...	'sūkatē se 'kâk 'črf/'kâča	<i>zvijati se od bolečine</i>
s've:jtetē se 'kâk...	s've:jtetē se 'kâk 'pēnska 'd'a:jca	<i>zelo se lesketati</i>

š'pilate se 'kâk...	š'pilate se s 'koŋ 'kâk 'ma:ček z 'müsjoŋ	<i>imeti popolnoma v oblasti</i>
š'tibrate 'kâk...	š'tibrate 'kâk 'ka:kšë s'ta:rë 'medve	<i>stalno brundati</i>
'šütate 'kâk...	'šütate 'kâk lë'sica	<i>okoli se plaziti</i>
	'šütate 'kâk 'ma:ček 'ko:ule v're:jle 'kâše	<i>iskati pravo priložnost</i>
'ta:'kâplate 'kâk...	'ta:'kâplate 'kâk 'müje	<i>pogosto umirati</i>
tar'petate 'kâk...	tar'petate 'kâk 'žujca	<i>močno drgetati</i>
tar'petë 'kâk...	tar'petë 'kâk K'ristoš/'Bo:uk na k'ri:žë	<i>veliko trpeti</i>
'tepte se 'kâk...	'tepte se 'kâk 'ka:kša v'râna	<i>navkriž kriliti</i>
t're:jpte 'kâk...	t're:jpte 'kâk 'Bo:uk na k'ri:žë	<i>težko delati</i>
	t're:jpte 'kâk 'koŋ	<i>dosti delati</i>
t'ro:ustë se 'kâk...	t'ro:ustë se 'kâk 'žujca	<i>močno zebsti</i>
v'la:čëte se 'kâk...	v'la:čëte se (na sar'tële) 'kâk 'kâča	<i>zvijati se od bolečine</i>
	v'la:čëte se 'kâk 'megla	<i>dolgo se plaziti</i>
'voŋate 'kâk...	'voŋate 'kâk 'küga	<i>močno smrdeti</i>
	'voŋate 'kâk 'to:ur	<i>močno smrdeti</i>
	'voŋate 'kâk 'upek	<i>zelo smrdeti</i>
	'voŋate 'kâk v'ra:k	<i>zelo smrdeti</i>
vož'gâte 'kâk...	vož'gâte f k'lâ 'kâk K'ristuš gar'ba:ña	<i>zelo pretepti</i>
'vög'lëdate 'kâk...	'vög'lëdate 'kâk 'eçe	<i>biti pijan</i>
	'vög'lëdate 'kâk 'ka:šë 'ra:jkukle	<i>biti neurejen</i>
	'vög'lëdate 'kâk s'mrt	<i>bolestno izgledati</i>
	'vög'lëdate 'kâk staršilo	<i>čudno izgledati</i>
	'vög'lëdate 'kâk tala'pa:čke ci'ga:ñë	<i>biti oblečen v raztrgano obleko</i>
'vöna'râvnate se 'kâk...	'vöna'râvnate se 'kâk 'ka:(k)šë m'lâdoženec	<i>zelo lepo se obleči</i>
'vö'počte 'kâk...	'vö'počte 'koğa s 'krčme 'kâk 'ma:čka s'rât	<i>neusmiljeno, s silo vreči</i>
'vöpo'fa:rbate se 'kâk...	'vöpo'fa:rbate se 'kâk 'ka:(k)ša 'kurva	<i>kričeče se našminkati</i>
vr'tëte se 'kâk...	vr'tëte se 'kâk vr'töuka	<i>hitro se vrteti</i>
zap'le:jtate 'kâk...	zap'le:jtate 'kâk 'ka:ša 'no:ura 'küra	<i>brezciljno hoditi</i>

'zɛpsti 'kāk...	'zɛpsti 'koɣa 'kāk p'sǎ	<i>hudo zebsti</i>
'zejvati se 'kāk...	'zejvati se 'koɣe 'kāk 'Žɛbaša 'koŋe	<i>biti zelo zaspan</i>
z'ginɛtɛ 'kāk...	z'ginɛtɛ 'kāk 'ka:nfor	<i>neznano izginiti</i>
zg'rǎbɛtɛ 'kāk...	zg'rǎbɛtɛ 'kāk 'pes 'ɕonto	<i>hlastno prijeti</i>
z'nǎtɛ 'kāk...	z'nǎtɛ 'kāk 'oɕenaš	<i>dobro znati</i>
'zijatɛ 'kāk...	'zijatɛ 'kāk 'tele	<i>začudeno gledati</i>
ži'vetɛ 'kāk...	ži'vetɛ 'kāk 'Bo:uk	<i>dobro živeti</i>
	ži'vetǎ 'kāk d'va: go'lo:uba	<i>živeti v ljubezni</i>
	ži'vetɛ 'kāk gos'po:ut/g'roɕ	<i>zelo dobro živeti</i>
	ži'vetɛ/'mɛtɛ se 'kāk 'pes pa 'ma:ček	<i>sovražiti se</i>
	ži'vetɛ 'kāk f'tič na 've:jkɛ	<i>živeti brez skrbi</i>

Kratka analiza glagolskih primerjalnih frazemov v porabščini

Pri primerjalnih frazemih gre lahko za ekspresivno okrepitev ali dodatno semantično niansiranje, ki je odvisno od semantične lastnosti izhodiščne besede. Za ekspresivno okrepitev gre predvsem pri pridevniških izhodiščnih pojmih (*'duɣɛ 'kāk š'tekeu, 'moɣer 'kāk 'riba*), pri glagolskih sta mogoči obe funkciji (*'oɣtɛ/'oɣɛtɛ 'kāk s'pi:š, 'voŋatɛ 'kāk 'küga/'to:ur, p'lɛsatɛ 'kāk kla'ba:js, 'rǎstɛ 'kāk 'gobe po 'deɣɛ*).

Pri primerjalnih frazemih A-sestavina največkrat ohranja svoj prvotni leksikalni pomen, na nastanek frazeološkega pomena pa najbolj vpliva C-sestavina. Za ta del je značilna slikovitost, konotativni pomen in močna ekspresivnost. Primerjalni frazemi opravljajo več funkcij, ena od teh je močno potenciranje pomena sestavine v A-delu, npr. *'vona'rǎvnatɛ se 'kāk 'ka:(k)šɛ m'lǎdoženec, ži'vetɛ 'kāk gos'po:ut, 'voŋatɛ 'kāk 'to:ur...*

Med porabskimi glagolskimi frazemi obstajajo primeri, ko je C-del le intenzifikator in brez slikovitosti, v teh primerih je pogosto rabljen kot intenzifikator *'kāk v'ra:k*, redko tudi *'kāk so'ma:r, 'kāk g'ron*, npr. *'voŋatɛ 'kāk v'ra:k, 'dɛlatɛ 'kāk v'ra:k, č'repkatɛ 'kāk v'ra:k, d're:jtɛ se 'kāk so'ma:r, č'repkatɛ 'kāk g'ron*.

Pomen primerjalnih glagolskih frazemov pogosto nastane na podlagi vedenja o predmetu, živali, rastlini in mitu, zahteva pa lahko tudi poznavanje Biblije (*s'tǎtɛ 'kāk ('ka:kšɛ) 'boɕ, 'bitɛ 'kāk 'bečka b'reze 'poda, 'mɛtɛ ro'ke: 'kāk lo'pǎta, 'sikatɛ 'kāk 'kǎɕa, s'pe:jvatɛ 'kāk sla'viček, 'šüitatɛ 'kāk lɛ'sica, 'rǎstɛ 'kāk 'gobe po 'deɣɛ, g'lɛdatɛ 'kāk tar'nina, 'se:jtɛ 'kāk 'a:ngeu, 'mujvatɛ sɛ ro'ke: 'kāk 'Pilatoš, tar'pɛtɛ 'kāk K'ristoš/'Bo:uk na k'ri:žɛ*).

Zbrani glagolski primerjalni frazemi pogosto kažejo na zunanje in notranje lastnosti človeka, ki predstavljajo človekove umske in psihične lastnosti ter s pomočjo katerih se opisuje mentalna podoba človeka, tako se npr. pametnost,

razumnost, modrost primerja z biblijsko in pastoralno osebo ('*ojte/'odete 'kåk 'Bo:uk, p'redgate 'kåk 'ka:kše 'pop*), dober spomin je primerjan s knjigo ('*gu:čate, 'kåk be s k'nige š'to*), tudi govorna sposobnost, spretnost se izraža s primerjalno sestavino knjiga ('*gu:čate, 'kåk be s k'nige š'to*). Nejasno, nespretno govorjenje je primerjano z močnikom v ustih: '*gu:čate, 'kåk be 'močnik v 'la:mpaj 'emo*. Nevednost in nerazumnost predstavljajo domače živali, kot so tele, koza, vol, kokoš ('*g'ledate 'kåk 'tele 'no:uva/'be:jlā v'ra:ta, g'ledate 'kåk 'koza na bar'ge:j, g'ledate 'kåk za'bodd'enē 'gü nec, 'meṭe 'teuko 'pa:meṭe 'kåk 'ena ko'ko:uš*). Delavnost se v porabščini primerja s strojem ali z živalmi, npr. '*dēlate 'kåk ma'si:n, 'dēlate 'kåk s'to:u vra'go:uf, 'dēlate 'kåk 'koñ*.

V predstavljenih frazemih se v C-delu lahko pojavlja en sam samostalnik ('*držate 'kåk pa'ta:n, 'fü:čkatē 'kåk š'tiglar, g'ledate 'kåk 'pura, 'la:žate 'kåk 'pes, 'mujvate se 'kåk 'ma:ček, ži'veṭe 'kåk 'Bo:uk*), včasih stoji ob samostalniku poljubnostni zaimek '*ka:(k)še ('mujsate se 'kåk 'ka:kše 'ma:ček, 'ojte/'odete 'kåk 'ka:kša 'pa:va, 'ojte/'odete 'kåk 'ka:kše 'a:jlegar, s'tāte 'kåk ('ka:kše) 'bōt*), primerjalna sestavina je lahko tudi besedna zveza ('*š'tibrate 'kåk 'ka:kše s'ta:re 'medve, tar'peṭe 'kåk 'Bo:uk na k'ri:žē, 'vög'ledate 'kåk tala'pa:čke ci'ga:ñē, zap'le:jtate 'kåk 'ka:ša 'no:ura 'küra, 'bite 'kåk 'bečka b'reze 'poda, g'ledate 'kåk 'müš z 'mele*), v posameznih primerih v C-delu lahko stoji le pridevniška beseda, v enem primeru pa sva zasledili tudi glagol ('*dēlate 'kåk 'no:ure, 'geṣte 'kåk t'ri: 'no:ure, 'le:jtate 'kåk z'bešñene, po'za:b(e)ṭe 'kāj 'kåk m're:jṭe*). Nekateri frazemi imajo določila bolj razširjena, nekateri pa določene sestavine izpuščajo, tj. C-deli zvez večinoma niso intenzivirani s prilastki, razen redkih izjem ('*le:jtate 'se pa 'ta: 'kåk 'ka:ša 'no:ura 'küra, m'la:tete se 'kåk 'ka:kša z'giñena 'küra, 'ojte/'odete od 'iže do 'iže 'kåk 'ka:(k)še 'lo:ufarske 'pes, 'sikate 'kåk 'kāča...*

V primerjalnih frazemih, tako tudi v glagolskih, so zelo pogoste sestavine zoonimi, tudi v porabskem narečju jih najdemo v velikem številu, saj je človek v svojem ožjem oz. širšem okolju stalno povezan z različnimi živalmi, ki jih v frazemih poveže z njihovimi zunanji in notranji lastnostmi ('*smar'dete 'kåk 'to:ur, 'sikate 'kåk 'kāča, na'pite se 'kåk k'rāva/so'ma:r, 'bite 'kåk 'pes pa 'ma:ček*), ter takole ti dajejo osnovo frazemom.

Frazeološke tematske skupine stalnih primer (tj. C-deli) v porabskih primerjalnih frazemih so:

(a) narava, npr. '*m'rāzete 'koḡa 'kåk v 'zime, 'ojte/'odete 'kåk 'megla, parla'tete 'kåk vi'hē:r*;

(b) domače živali, npr. '*g'ri:ste se 'kåk d'va: p'sā, 'se:jṭe 'kåk k'voka na 'd'a:jcaj*;

(c) rastline, npr. '*rāste 'kåk 'gobe po 'deže, g'ledate 'kåk tar'nina*;

(č) oblačila, npr. '*meṭe 'no:us 'kåk 'bočkor*;

(d) mitologija, npr. '*se:jṭe 'kåk 'a:ngeu, 'se:jṭe 'kåk 'bo:ugec, s'teṭe 'koḡa 'kåk K'ristoš gar'ba:ña, tar'peṭe 'kåk K'ristoš/'Bo:uk na k'ri:žē, 'bite 'kåk 'A:dam pa 'Eva*;

(e) poklici, npr. 'gu:čate 'kâk 'čikoš, 'gu:čate 'kâk ka'na:s, 'ošte/'ođete 'kâk 'kâpetan;

(f) divje živali, npr. 'sikate 'kâk 'kâča, s'pe:jvate 'kâk sla'viček, 'šütate 'kâk le'sica;

(g) različni predmeti, npr. s'tâte 'kâk 'pen, s'tâte 'kâk ('ka:kše) 'boť, 'bite 'kâk 'bečka b'reže 'poda, 'bite 'kâk 'ma:sen 'pisker, 'gu:čate 'kâk be s k'nige š'to, 'meťe 'gezik 'kâk lo'pa:r;

(h) hrana, jed, npr. tar'petate 'kâk žujca, 'gu:čate 'kâk be 'močnik v 'la:mpaj 'emo;

(i) tradicionalni porabski liki, npr. f'küpn'a'pelate se 'kâk 'ka:(k)ša 'Lenka, na'sed'ate se 'kâk 'Fâšenek;

(j) etnična skupina, npr. 'vög'leđate 'kâk tala'pa:čke ci'ga:ňe, 'bite se 'kâk ce'ga:ňe, 'la:žate 'kâk ce'ga:n;

(k) različni materiali, npr. 'a:batę se 'kâk v'ra:k s'večane vo'de:, 'držate 'kâk pa'ta:n, 'meťe sar'ce: 'kâk 'kâmen.

Povzetek

Pričujoči prispevek temelji na korpusu glagolskih primerjalnih frazemov, ki podaja njihove strukturne in pomenske lastnosti ter kratko analizo zbranih primerov. Frazeme sva zbirali s pomočjo dveh porabskih slovarjev, ki sva jih dopolnjevali z lastnim zbiranjem, zbrane frazeme pa tudi preverjali med porabskimi govorci.

V prispevku sva frazeme prikazali po abecednem redu glagolskega dela, nato sva porabski frazem zapisali z dialektološko transkripcijo ter dodali knjižno pomensko razlago. Če je imela glavna sestavina varianto, sva to v izjemnih primerih navedli na posebnem mestu v seznamu, ne pa v istem slovarskem sestavku. V glagolskem delu frazemov sva večinoma navedli stilno nevtralne sestavine, vendar sva v posameznih primerih podali tudi stilno zaznamovano obliko glagola (*t're:jpte 'kâk 'koň, smar'dęte 'kâk 'küga, 'zijate 'kâk 'tele*).

Možnosti za raziskavo porabskih frazemov so še številne, treba bi bilo čimprej zapisati in predstaviti vse vrste frazemov, kajti to zakladnico porabskega jezikovnega bogastva – na žalost - pozna le najstarejša generacija Slovencev na Madžarskem.

Literatura

- BAJZEK L. 2009 = BAJZEK L. M. Slovar Gornjega Senika A–L. (Mednarodna knjižna zbirka Zora, 66). Maribor, 2009. Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti, Filozofska fakulteta.
- BEZLAJ 1997–2005 = BEZLAJ F. Etimološki slovar slovenskega jezika. Ljubljana, 1997- 2005. Mladinska knjiga, Založba ZRC SAZU.
- EMBERŠIČ Š. – DONČEC M. 2016 = EMBERŠIČ Š. E. – DONČEC M. I. Kmetijsko izrazje v porabskih vaseh // Rojena v narečje (Akademikinji prof. dr. Zinki Zorko ob 80-letnici). Ur. Marko Jesenšek. Maribor, 2016. Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti, Filozofska fakulteta. (Zora 114). 190–205.
- FINK ARSOVSKI 2006 = FINK ARSOVSKI Ž. Hrvatsko-slavenski rječnik poredbenih frazema. Zagreb, 2006. Knjigra.
- KEBER 2011 = KEBER J. Slovar slovenskih frazemov. Ljubljana, 2001. Založba ZRC, ZRC SAZU.
- KOLETNIK 2016 = KOLETNIK M. Frazemi s sestavinama pes in maček v gornjeseniškem govoru. (Slovenistika 10). Budimpešta, 2016. ELTE BTK Szláv Filológiai Tanszék.
- KRŽIŠNIK 2008 = KRŽIŠNIK E. Viri za kulturološko interpretacijo frazeoloških enot // Jezik in slovstvo, 53 (1). Ljubljana, 2008. 33-47.
- LARISA FABČIČ 2014 = LARISA FABČIČ M. Mentalna podoba človeka v slovenskih, nemških in madžarskih primerjalnih frazemih. Slavistična revija, 62 (2). Ljubljana, 2014. 195-215.
- LOGAR 1975 = LOGAR T. Slovenska narečja. Ljubljana, 1975. Mladinska knjiga.
- MUKIČ 2005 = MUKIČ F. Porabsko-knjižnoslovensko-madžarski slovar. Szombathely, 2005. Zveza Slovencev na Madžarskem.
- NOVAK F. – NOVAK V. 1996 = NOVAK F. – NOVAK V. Slovar beltinskega prekmurskega govora. Murska Sobota, 1996. Pomurska založba.
- PLETERŠNIK 1894–95 = PLETERŠNIK. M. Slovensko-nemški slovar. Ljubljana, 1894-95.
- SLOVAR 1995 = Slovar slovenskega knjižnega jezika Ljubljana, 1995. DZS. (elektronska oblika).